

En kvalitativ studie om personutredares återberättande gällande utredningsprocessen

Om makten i relationen, situationen och yrket

Zara Hedlund

LUNDS UNIVERSITET
Socialhögskolan

Kandidatuppsats (SOPA63)
Aktuell termin VT 13

Handledare: Lars B Ohlsson

Abstract

Title: A qualitative study of personal investigator's statements regarding the investigation process; The power in the relationship, situation and profession

Author: Zara Hedlund

Supervisor: Lars B Ohlsson

The aim of the study was to examine and analyze the interviewed pre-sentence investigator's statements about the process of making a pre-sentence investigation report. The study is qualitative in the form of a vignette featured to the five interviewed pre-sentence investigators. Two of the pre-sentence investigators are working with young people and the remaining three investigators are working with adults. One important conclusion drawn is that pre-sentence investigation reports are not controlled by anyone other than the investigator and the client itself. The report gets sent to court who in turn make it public, available for everyone to read. Just the pre-sentence investigator and the client decides if this information could harm the client in his or hers social life. Then who takes the blame? The court requested the investigation, but it is a pre-sentence investigator who writes the report, then there is the court again that discloses the report. The pre-sentence investigation reports do have great influence on the courts final decision on penalty, therefore the importance of great and truthful information. Positive is that the pre-sentence investigators are aware of the power they possess doing this type of reports.

Keywords: Pre-sentence reports, Process, Power

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Problemformulering.....	5
1.2 Syfte och frågeställningar	6
1.3 Begrepps- /symbolbeskrivning	7
1.4 Lagtexter kring personutredning i brottmål	7
1.5 Historisk genomgång av Lag (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m.....	8
2. Tidigare forskning.....	8
2.1 Information gällande personutredningar.....	9
2.2 Hur och varför görs personutredningar?.....	9
2.3 Forskning om frivård och makt	10
2.4 Forskning om socialtjänst, polis och makt	11
2.5 Forskning om språk och makt.....	11
2.6 Personutredningens inverkan på påföljd.....	12
3. Teori.....	13
3.1 Foucault	13
3.2 Franzéns (2000) teori om diskurser, resurser och kontext.....	14
3.3 Diskursens makt.....	14
3.4 Intentionell makt och Strukturell makt	14
3.5 Relationell makt.....	15
4. Metod.....	16
4.1 Val av metod	16
4.2 Urval/ Avgränsningar	17
4.3 Intervjupersoner	17
4.4 Tillförlitlighet kvalitativa studier	18
Reliabilitet.....	18
Validitet.....	19
4.5 Vinjett	19
4.6 Intervju.....	20
4.7 Intervju och vinjettbearbetning.....	21
4.8 Etiska överväganden.....	22
5. Analys/ Resultat.....	23
5.1 Varför görs personutredningar?	23
5.2 Centrala faktorer i utredningsprocessen	25

5.3 Sann bild:	25
5.4 Medvetenhet och svårigheter:	27
5.5 ”GSO” Goda sociala omständigheter	29
5.6 Personutredningens inverkan	31
6. Avslutande diskussion	32
6.1 Fortsatt forskning	34
7.Referenser	35
7.1 Litteratur	35
7.2 Artiklar	36
Examensarbete	36
7.3 Internetkällor	36
8.Bilagor (ABC)	37
8.1 A	37
8.2 B	39
8.3 C	40

1. Inledning

”**Personutredning**, *personundersökning*, den undersökning av den misstänktes personliga förhållanden som i brottmål är viktiga för domstolen att ta hänsyn till vid bedömningen av påföljdsfrågan i målet” (Nationalencyklopedin 2013-08-01).

Det var under termin tre på socionomprogrammet och terminens kurs var juridik. Uppgiften var att närvara under en rättegång, vilken du ville, och därefter skriva ett arbete kring detta. Jag klev in i rättsalen och tystnade i rummet var olidlig. Rättegången kom igång och jag fick äntligen veta varför alla var där. Misshandel var misstanken och misstanken riktades mot en kille i 19 års åldern. I slutet på rättegången lästes något upp, personen som läste det informerade att det var en bedömning från frivården. I bedömningen stod det att den misstänkte hade goda sociala omständigheter och var passande för frivårdspåföljd. Goda sociala omständigheter? Tankarna snurrade i huvudet på mig då jag inte alls hade fått den uppfattningen. Hur gjordes denna bedömning? Vad är egentligen ”goda sociala omständigheter”? Senare fick jag reda på att denna bedömning kallades för en personutredning och det var dessa tankar som fick mig att vilja undersöka processen som ledde fram till denna bedömning.

1.1 Problemformulering

Det jag har funnit intressant är varför det görs personutredningar. Vad har de sociala omständigheterna att göra med själva domen, ska det inte vara lika straff för alla som utfört samma brott? På Kriminalvårdens hemsida finner jag en broschyr som heter ”personutredning, vad är det?” (Kriminalvården, 2013). I denna finns det information att hämta om personutredningar, vad det är och hur det går till att göra en sådan. I broschyren skrivs allt i du form som exempelvis ”Utredaren sammanfattar Din situation och de behov av hjälp som Du ser” (Kriminalvården, 2013). Det får mig att tänka att informationen i personutredningen fokuserar på klienten som individ och dennes tankar om sin egen problematik. Där av finner jag det intressant att intervjua de som arbetar närmast klienterna i denna bedömningsprocess och se om det i praktiken läggs fokus på klienten. Enligt kriminalvårdens hemsida hämtas information till

personutredningar inte bara från mötet mellan klienten och personutredaren utan också genom referenser från exempelvis familj, vänner, arbete, skola. Information kan också inhämtas från andra myndigheter som exempelvis försäkringskassan eller socialtjänsten. Detta för att kunna stödja om det klienten själv säger är sant. Hur arbetar personutredarna för att få fram det ”sanna” om klienten och vad lägger de vikt vid i utredningsprocessen. Har personutredarna någon mall de använder sig av i mötena med klienterna eller fokuserar olika personutredare på olika faktorer när de gör sina utredningar. Jag frågar mig själv då om klienterna kan få olika bedömningar om de möter olika personutredare. I utredningsprocessen kan det framkomma en del maktspekter då personutredarna ska bedöma en persons sociala omständigheter, därför är det intressant att intervjua personutredare och analysera deras utsagor med hjälp av Franzéns teori om makt.

Svensson och Persson (2011a) menar att många personutredare anser att språket är viktigt i en utredning. Att ha ett tydligt skriftspråk och en tydlig argumentation för att på rätt sätt få fram sitt budskap. Som Koch (1990) skriver så har språket makten att lura våra medmänniskor. Så beroende på hur vi lägger fram saker och vilka ord vi då använder så kan vi bestämma hur denne ska tolka det jag sagt eller skrivit. Stor del av utredningen handlar om att utreda en persons sociala förhållanden som enligt Magdalena Bondeson (2004) utgör en del i gränsen mellan villkorlig dom och skyddstillsyn och därför menar hon att tolkningen av ”ordnade” eller ”oordande” förhållanden är relevant. Påföljdsförslaget måste enligt Svensson och Persson (2011b) även vara väl underbyggt för att inte avvisas av rätten. Därför är det också intressant att kolla på språkets betydelse och hur mycket personutredningen faktiskt spelar in för den slutliga domen i rättsalen.

Som tidigare nämnt står kriminalvården för stöd och kontroll, del i kriminalvården är frivården som utför dessa personutredningar och som personutredare är man oftast utbildad till socionom (Kriminalvården, 2013). Därför är det även av intresse för mig som socionom att undersöka detta fenomen.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka och analysera intervjuade personutredares utsagor kring personutredningsprocessen.

- Vad beskriver personutredarna är orsakerna till att personutredningar görs?
- Vilka faktorer beskriver personutredarna som centrala i utredningsprocessen?
- Hur resonerar personutredarna kring personutredningens inverkan på den slutgiltiga påföljden?

1.3 Begrepps- /symbolbeskrivning

- *PU*- Personutredning
- *Yttrande*- Personutredning på ungdomar men också det slutgiltiga resultatet på personutredning av vuxna kallas.
- *"Beställare"*- Domstol, tingsrätt, hovrätt, åklagare och (enligt intervju-person) polis.
- *"Kommuniceras"* personutredaren läser upp det slutgiltiga resultatet för klienten. Detta görs för att klienten ska få möjlighet att säga om utredningen är sanningsenlig eller inte, eller om klienten vill tillägga något eller ta bort något.
- *"Klient"*- Att vara klient enligt Kerstin Svensson (2001:61) är "generellt en roll som kan vara såväl självpåtagen som påtvingad. En klient är en person med en relation som kund, patient, rättssökande eller på annat sätt är hjälpberoende av en fackman".
- */.../-* Borttagen mening.

1.4 Lagtexter kring personutredning i brottmål

Rätten har ett antal personutredningsformer att tillgå. Dessa är:

- Lag (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m.
- Yttrande från Frivårdsmyndigheten under pågående övervakning enligt 5 kap 9§ Förordning (1998:642) om verkställighet av frivårds-påföljder
- Rättspsykiatrisk undersökning enligt 1 § lag (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning (LRPU)
- Yttrande från Socialnämnden angående underårig enligt 10-12 §§ lag (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL)
- Yttrande från Socialnämnden eller styrelse för hem för vård av missbrukare enligt 31 kap 2 § BrB

Det är brottmålets art som bestämmer vilken personutredningsform som ska användas. Detta arbete kommer att rikta in sig främst på Lag (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m. Men också Yttrande från Socialnämnden angående underårig enligt 10-12 §§ lag (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL). Den huvudsakliga skillnaden mellan Lag (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare och Lag (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m. när det gäller personutredningen i sig är att yttrandet av den unge inhämtas från socialnämnden och utredningen, som sen blir ett yttrande, av vuxna inhämtas från kriminalvården.

1.5 Historisk genomgång av Lag (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m.

Lag (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m. utfärdades 1991-12-19, ändrades senast 2013-07-09. Dock har personutredningen en mycket längre historia än så. Redan under tidigt 1800-tal arbetade man med människan under straffets verkställighetstid (Svensson & Persson, 2011a:18). Lagen (1918:531) om villkorlig straffdom infördes och i den fanns en formulering snarlik det som idag är en personutredning och redan när lagen (1939:315) om särskild förundersökning i brottmål infördes reglerades personutredningarna i en egen lag (Svensson & Persson, 2011b:12).

2. Tidigare forskning

I detta kapitel kommer jag att först delge information om personutredningar som sedan leder in i hur och varför personutredningar görs. Vidare kommer jag att belysa forskning gällande frivården och makt som i sin tur leder in i forskning som socialtjänst, polis och makt. Efter detta kommer jag ta fram forskning gällande personutredningar, språk och makt. Vidare kommer jag att avsluta med att belysa forskning gällande personutredningens inverkan på den slutgiltiga påföljden. Jag har valt att använda mig av ett examensarbete skrivet av Magdalena Bondeson. Detta har jag gjort av den anledningen att forskare som exempelvis Kerstin Svensson och Anders Persson har använt hennes undersökning som en referens.

2.1 Information gällande personutredningar

Särskild personutredning i brottmål ska göras av kriminalvården och sker via frivårdskontoret i vars område den misstänkta är bosatt i (Domstolsverkets handböcker, 2012-07-11). Frivården är den del av Kriminalvården som ansvarar för påföljder i frihet och de gör personutredningar och yttranden på uppdrag av domstolen. Personutredning görs i de flesta brottmål där fängelse kan bli aktuellt som påföljd. Frivården övervakar även de som blivit villkorligt frigivna från fängelse, de som dömts till skyddstillsyn och intensivövervakning med elektronisk kontroll (fotboja). De som arbetar i frivården kallas frivårdsinspektörer och är ofta socionomer, beteendevetare eller jurister. År 2012 gjorde frivården 29 300 personutredningar och 4 381 yttranden (Kriminalvården, 2013).

2.2 Hur och varför görs personutredningar?

När en person misstänks för brott görs en begäran om utredning från domstol eller åklagare. Utredningen ska göras av en frivårdsinspektör från frivården och den ska ske innan personen ska gå upp i rättegång. Personutredningen görs för att hjälpa domstolen att välja påföljd om det skulle bli en fallande dom (Kriminalvården, 2013). Enligt Kerstin Svensson och Anders Persson (2011b) är utredningens primära funktion att tillföra information till domstolen och den sekundära funktion är som underlag till verkställigheten. Personutredningen som görs blir ett yttrande som skickas till domstolen som i sin tur läses upp i rättegången. Vanligen blir detta yttrande en offentlig handling (Kriminalvården, 2013).

Frivården skickar ut en kallelse till den brottsmisstänkte via brev. Den brottsmisstänkte får ta med sig kontaktuppgifter så kallade referenser. Dessa referenser kan vara utlåtande från arbetsgivare, släktingar, vänner eller annan vårdgivare som exempelvis socialtjänst, om det finns en sådan kontakt. Dessa referenser kan behövas för att styrka personens uppgifter om sin sociala situation. Personutredningen bygger på ett individuellt möte mellan personen och frivårdsinspektören. Under mötet intervjuas personen gällande sin sociala situation, missbruk, kriminalitet och de andra viktiga delarna som ingår i personutredningsformuläret. Formuläret infördes år 2009 och baseras på faktorer som är relevanta när det gäller en bedömning av återfall i brott, formuläret är forskningsbaserat (Kriminalvården, 2013). Svensson och Persson (2011a) har

gjort en undersökning där man testar den gamla mallen för personutredningar mot det nya formuläret, i detta tar de också fram brister och tillgångar. Författarna menar att en utveckling har skett mellan 2008 och 2010. År 2010 har utredningarna blivit bättre och informationen är tydligare. De menar dock att det finns en sannolik avvikelse mellan målsättningen och utförandet när det gäller personutredningar. Ett exempel på detta är att även om personen anses ha så kallade riskfaktorer som missbruk eller kriminalitet så visar resultatet år 2010 en ökning av bedömning till lämplighet av samhällstjänst.

Vidare hämtar utredaren också information från kriminalvårdens personakt, belastningsregistret och andra myndigheter som exempelvis försäkringskassan. Personutredaren utreder personens sociala situation, återfallsrisken och om det skulle vara lämpligt med en frivårdspåföljd om det blir en fällande dom. Vidare skall en utredning ske gällande personens lämplighet till samhällstjänst eller kontraktsvård (Kriminalvården, 2013).

2.3 Forskning om frivård och makt

Kerstin Svensson (2001) skriver om den vårdande makten som finns inom frivården. Hon sammanfattar sin undersökning med hjälp av fem rubriker. Tre av dessa är:

- *En kompletterande människobehandlande organisation*, där hon menar att de behövande i samhället ska få hjälp av frivården då de andra organisationernas insatser ses som otillräckliga. Att ”Extra stöd och extra kontroll ska sättas in för de mest behövande” (Svensson, 2001:227). Frivården har möjlighet till individuell variation och på så sätt kan de komplettera där andra organisationer inte räcker till.
- *Samspel mellan kategoriellt åtskilda aktörer*, där hon menar att hela frivården kretsar kring klienten även fast det är ett samspel mellan många aktörer. Frivårdens makt är mer osynlig än fängelsets makt då frivårdens makt är maskerad med en vårdande handlingar och om man bara lyssnar och gör som frivården säger lovar de ett bättre liv.
- *Stödjande kontroll och kontrollerande stöd*, där skriver hon om hur påföljderna kan individualiseras och stödja just denne person men också att på grund av individualiseringen kan påföljderna inte jämföras och där

undviker frivården ett motstånd. Kontrollen är också makt som behövs för att kunna stödja klienten då makten hjälper utredaren att få en större inblick i klientens liv som i sin tur hjälper utredaren att på bästa sätt utforma hjälpen.

2.4 Forskning om socialtjänst, polis och makt

Kerstin Svensson och Eva Johnsson (2006) har skrivit en rapport om polisens handlingsutrymme vid handräckning enligt LVU och LVM. I denna rapport pratar författarna om en vårdande makt inom polis och socialtjänst. Författarna menar att socialtjänsten och polisen är två organisationer som har till uppdrag av staten att utöva makt över människor. Makten utövas inte bara på ett negativt eller förtryckande sätt utan också för att gynna både samhället och individens välbefinnande. Makten befäller människan att anpassa sig samtidigt som den kan hjälpa till att förbättra människans livssituation.

2.5 Forskning om språk och makt

Cyrus Tata med flera (2008) undersöker vad personutredare i Skottland vill påvisa med sina utredningar till domaren och sedan hur dessa utredningar tolkas och används i påföljdsbeslutet av domaren. Artikeln summerar några av undersökningsresultaten från en undersökning som pågått under fyra år. Stor del av forskningen pekar på att det i praktiken mellan advokat-klient eller annan rådgivare-informationserhållare är svårt att särskilja om erhållen information innehåller enbart information eller om det finns en inbäddad övertalning i den. De menar att man kan se att informationen väljs ut och fördelas på ett sätt som övertalar läsaren att vidta den åtgärd som informanten föreslagit. Svensson och Persson (2011a:33-34) menar att många personutredare anser att språket är viktigt i en utredning. Att ha ett tydligt skriftspråk och en tydlig argumentation för att på rätt sätt få fram sitt budskap.

Magdalena Bondeson (2004) pratar också om språket men lägger vikt vid uttryck som används i domstol som exempelvis ”ordnade sociala omständigheter” Bondeson skriver att rättens ordförande menar att om en person har ”socialt ordnade förhållanden” finns inget övervakningsbehov. Klientens sociala förhållanden utgör alltså en del i gränsen mellan villkorlig dom och skyddstillsyn och därför menar författaren att tolkningen ”ordnade” eller ”oordande”

förhållanden relevant. Utredningen ska individualisera och ta fram klientens egna speciella omständigheter och generaliserande uttryck som dessa tar bort det faktumet. Uttrycket är inte bara generaliserande utan också tolkningsbart. Författaren menar att de respondenter som i hennes undersökning använder sig av uttrycket beskriver det på olika sätt. Bondeson skriver också att enligt hennes undersökning verkar det mesta dels vara domaren som använder sig av det standardiserade uttrycket då utredaren kanske inte uttrycker sig lika "stereotyp" i sitt slutgiltiga yttrande. Trots detta skriver Bondeson att ett så brett uttryck som "goda sociala omständigheter" är ett begrepp som tolkas lika från både domares och utredares sida, men att det mer handlar om att vilja kategorisera eller ej.

Cyrus Tata med flera (2008) menar att när det handlar om den viktigaste informationserhållaren, alltså rätten, är det svårare att övertala läsaren av utredningen genom att forma informationen så att den ska tolkas på ett visst sätt av läsaren. Detta för att behovet av utredningen kan vara svårfångat och skiftande. Vidare menar författarna, om påföljdsvalet anses orealistiskt av domaren så tappar hela utredningen sin trovärdighet och används inte i domen. Cyrus Tata m.fl. (2008) menar också att domaren ibland misstolkar utredningarna, att de ibland hoppar över information de anser är mindre viktig eller lägger mer vikt vid information de anser som viktig.

2.6 Personutredningens inverkan på påföljd

Svensson och Persson (2011b) skriver att så länge brottet inte har ett högt straffvärde eller är ett artbrott så följer ofta domstolen utredningens argument när det handlar om missbruksproblematik. Påföljdsförslaget måste vara väl underbyggt för att inte avvisas av rätten och att det är viktigt att utredarna undviker standardiserade uttalanden. Men i slutändan är det domstolen som har tolkningsföreträde, som bestämmer när en personutredning skall begäras och även hur den skall användas.

En dansk undersökning skriven av Rasmus H. Wandall (2010) skiljer på form av kommunikation med hjälp av begreppen Informell domstolskommunikation och Formell domstolskommunikation. I formella domstolskommunikationen används utredningen för att påvisa lämplighet till annan påföljd än fängelse. Dock i den

informella domstolskommunikationen fungerar utredningen som ett hjälpmedel att ta fram högre eller lägre risk att återfalla i brottslighet. Man gör inte detta med hjälp av språket utan genom stereotyper (individuella fall där domaren kan se likheter med tidigare brottslingar som återfallit som vidare formar dennes påföljd) vilket gör det hela mer institutionellt.

3. Teori

När jag skulle välja teori till min undersökning var maktteorin relativt uppenbar. Makt finns i alla relationer, den som styr samtalet, den som har mer kunskap, den som har en viss titel osv. Frivården, del av Kriminalvården, är en myndighet som utför personutredningar och kontrollerar brottslingar i frihet. Eftersom myndigheten står för stöd och kontroll blir det intressant att se vilka maktspel som sker i personutredares återberättande av skrivprocessen och själva utredningsförfarandet. Därför har jag använt mig av Mats Franzéns (2000) teori om diskurser, resurser och kontext. Jag kommer först att göra en kort presentation av en viktig upphovsman till maktteori som är Foucault och vidare kommer jag att presentera Franzéns maktteori. När jag analyserat min empiri har jag använt mina ”teoretiska glasögon” och gjort en sammanställd text med empiri och analys av empiri.

3.1 Foucault

Michel Foucault är en inflytelserik tänkare i dagens samhällsvetenskap och humaniora. Exakt hur inflytelserik han är svårt att ta fram men han har tillfört ett antal nya teoretiska ansatser och begrepp och del av dessa är makt och diskurs (2008:9). Makt analyserar Foucault utifrån tekniker och teknologier och han menar att teknik står för handlandet och teknologin står för kunskap om en viss teknik. Han menar alltså att det handlar om kunskapen om hur makt kan används i ett visst syfte för att få fram vissa effekter. Med detta poängterar han också att kunskap och makt är sammanlänkade, makt kan inte utövas utan kunskap och kunskap framkallar makt. Med detta menar han dock inte att makt kan ägas. Foucault intresserar sig för själva relationen mellan makt och kunskap mellan människor och vad detta gör med människorna (Foucault, 2008:81-85).

3.2 Franzéns (2000) teori om diskurser, resurser och kontext

I frågan om makt finns det två led, där första ledet handlar om maktbegreppet i sig och det andra ledet handlar om hur makten är utformad och verkar (Franzén, 2000:85). Begreppet makt är ett invecklat begrepp i sig och för att göra teorin enklare att följa delar Franzén (2000:86) in den i olika delar. Dessa delar förenklar inte teorin men de hjälper till att ta fram de samband där makt kan anses verka. Teorin behandlar diskursens makt, den relationella-, strukturella- och intentionella makten som jag kommer beskriva nedan.

3.3 Diskursens makt

Enligt Franzén (2000: 95-97) är bilder och ord diskurser. Han menar att dessa diskurser skapar en slags beskrivning på hur vi ska förstå och tolka saker och ting och samtidigt hur andra saker kan uteslutas ur vår förståelse. Han menar vidare att orden kan skapa ”vinnare” och ”förlorare” med ord som är varandras motsats. Exempelvis ord som kunskap (okunskap), bra (dålig), ny (gammal) där kunskap, bra och ny är ”vinnare” och motsatsorden ”förlorare”. Vinnar- och förlorardiskurserna skapar en form av identitet som också kan kallas för fördom. Eftersom detta sker automatiskt kan man påvisa vilken makt dessa diskurser har. Men Franzén (2000:97-98) menar också att motstånd är möjligt, att det finns ”förlorardiskurser” som kan vinna. Diskursens makt handlar inte bara om vilka ord eller bilder du använder, utan det handlar också om vilken ordning orden eller bilderna faller i. ”Diskursen har alltså makt över vad vi tar för givet. Där och när vi tar saker för givna, opererar diskursens makt i det tysta” (Franzén, 2000:98).

3.4 Intentionell makt och Strukturell makt

De två ovanstående begreppen är några begrepp som Franzén (2000:86) menar kan urskiljas ur det vardagliga språket. De två begreppen menar han är två motsatta maktbegrepp. Den *Intentionella* makten ”är här en aktör, ett handlande subjekt” (Franzén, 2000:87) och den i *Strukturella* makten ”handlar maktfrågan om över- och underordning” (Franzén, 2000:87). Subjektet i den *Intentionella* makten kan vara en person eller en organisation eller liknande och subjektet kan så klart ha mer eller mindre makt beroende på situation. Här handlar det inte bara om maktens styrka att vilja, utan också om maktens mål då makten inte skulle spela någon roll utan ett mål eller en vilja. Franzén menar alltså att någon eller något som har makt handlar med en bestämd avsikt (Ibid). Strukturen i den

Strukturella makten handlar om ett avtalat förhållande mellan två eller flera parter. När man pratar om den strukturella makten är kraften central och inte viljan, utan det handlar om hur makten utformar sig och dennes omfattning. Enligt dess maktform består samhället av en strukturerad ordning av förhållanden mellan olika positioner, en liknelse av dessa skulle kunna vara klass, etnicitet men också hjälpare och den hjälpta (Franzén, 2000:87). Foucault (2008:94) använder sig inte av begreppet strukturell makt, dock pratar han om makt i olika situationer, alltså maktens lokala verkan. Han menar då att genomslaget av makten kan handla om strukturella och svårubbade förhållanden då hjälparen har den byråkratiska strukturen och regelverket i ryggen på ett sätt som den hjälpte inte har.

3.5 Relationell makt

Franzén (2000:89) menar att den relationella makten knyter samman den intentionella och strukturella makten. Ett exempel på en relationell makt beskriver Franzén kan vara relationen mellan socialarbetare och klient (i detta fall personutredare och klient). Redan innan de möts finns en ojäm maktrelation då socialsekreteraren (personutredaren) har professionalitet, en organisation, lagar och regelverk och faktumet att klienten behöver hjälp vare sig han/hon vill eller inte. Detta skapar betydelsefulla utgångspunkter för hur relationen kommer att utspela sig ur maktsynvinkeln. Den relationella makten har Franzén (2000:89-93) delat upp i olika delar. Han pratar om att makt finns i alla relationer, makt som en produktiv roll, makt genom motstånd, makten är inte absolut och makten är rörlig. I det stora hela kan man säga att den relationella makten är mellan subjekt eller aktörer som står i bestämda relationer till andra eller varandra, relationen och makten är föränderlig.

Foucault (2008:92-93) understryker lika som Franzén att det inte finns några relationer som är helt maktfria. Men det betyder inte att makt är en relation i sig utan är något som man kan finna i alla slags relationer och som också verkar genom relationerna. Med det menas att makt inte är något man kan ta eller få (Franzén, 2000:90). Vad Franzén (2008:91) menar med att makten har en produktiv roll är att den verkar positivt genom att medverka att något upprätthålls eller genereras och han menar även att makten är rörlig och instabil. Han menar också att om någon har total kontroll över någon så kallas det inte lägre

makt utan dominans eller förtryck (Foucault, 2008:92-93). Makten står alltså inte i motsats mot frihet, den kan begränsa frihet men kan också främja frihet (Franzén, 2000:91). Franzén (2000:91) om över och underläge och menar att underläget inte är absolut. Del av detta är motstånd, en myndighet vill inte ha en klient som inte dyker upp eller helt enkelt är tyst, det vill säga utövar motstånd. Han menar att myndigheter önskar en samarbetsvillig klient som utan problem berättar om sina problem. Även Foucault (2008:92) pratar om motståndet och menar att motståndet finns där det finns makt, att motstånd är del i den relationella makten.

4. Metod

I detta kapitel kommer jag först att presentera mitt val av metod som kommer att leda in i mina urval och avgränsningar. Vidare kommer jag att presentera mina intervjupersoner med fiktiva namn och lite bakgrundsinformation. Efter detta kommer jag att gå in på tillförlitlighet i kvalitativ metod och beskriva begreppen reliabilitet och validitet. Vidare kommer jag att fördjupa mig i mitt metodval, alltså vinjett och intervjuer som leder in i hur jag sedan bearbetade dessa. Jag kommer sedan att avsluta kapitlet med etiska överväganden.

4.1 Val av metod

I denna uppsats har jag valt att använda mig av en kvalitativ metod då min studie syftar till att undersöka och analysera personutredares egna bakomliggande tankegångar kring personutredningsprocessen. En kvalitativ studie lägger tyngd vid ord och berättelser om personers subjektiva verklighet (Bryman, 2002:249–250). Claes Levin (2008:38) menar att en kvalitativ metod kan vara ett sätt att analysera särskilda forskningsmetoder men även ett sätt att presentera ett resultat. Vidare menar han att en kvalitativ metod kan vara ett specifikt arbetsredskap som syftar till tolkningar och förståelse. Arhne och Svensson beskriver att ”kvalitativa metoder behövs för att upptäcka samhällslivets mekanismer” (2011:14). Då kvalitativ metod ger mig chansen att undersöka personutredarnas syn på sociala interaktioner i deras sociala kontext till exempelvis utövning av makt. Jag har valt att använda mig av en semistrukturerad intervjuguide som stöd för att få fram fler nyanser samt normer och värderingar (Ibid).

4.2 Urval/ Avgränsningar

Jag har intervjuat samt presenterat en vinjett för fem personer som alla arbetar med personutredningar/ yttranden, i mellanstora städer i södra Sverige. En av respondenterna arbetar inom socialtjänsten och de andra fyra arbetar på frivården. Två av intervjupersonerna arbetar med personutredare ungdomar och de tre andra intervjupersonerna med personutredningar av vuxna. På grund av svårigheter att få tag i respondenter har jag använt mig av ett bekvämlighetsurval, den så kallade snöbollseffekten (Bryman, 2002:115). Jag fick kontakt med en respondent på frivården som sedan hjälpte mig att komma i kontakt med de andra personutredarna på frivården. Vidare är fyra av personutredarna kvinnor och en är man vilket genererar i att jag inte kommer att analysera intervjuerna utifrån ett genusperspektiv. Jag kommer inte att analysera varken ålder eller utbildning, de kanske kunde ha bidragit med en del intressanta aspekter men jag tror att min undersökning inte är avhängig av dessa faktorer. Jag valde att göra fem intervjuer dels på grund av tidsbrist men också för att detta var en rekommendation från handledare. Jag är medveten om att uppsatsens innehåll inte är generaliserbart men den kan bidra med en uppfattning.

4.3 Intervjupersoner

Som jag skriver mer om under etiska överväganden kommer jag inte nämna mina intervjupersoner vid namn och inte nämna arbetsplats. Därför tilldelas intervjupersonerna fiktiva namn som nedan presenteras med intervjupersonernas bakgrundsinformation.

Anna är 39 år och socialsekreterare. Hon arbetar på polishuset med barn och ungdomar. Som socialsekreterare har hon arbetat i ca 7 år och hon är utbildad till behandlingspedagog, personlig assistens och har en master i socionom.

Nina är 45 år och arbetar som frivårdsinspektör vilket hon har gjort i ca 7 år. Hon är utbildad till socionom.

Johan är 31 år och arbetar som frivårdsinspektör vilket han har gjort i 5 år. Även han är utbildad till socionom.

Johanna är 57 år och arbetar som frivårdsinspektör på deltid, inriktad mot kvinnor,

vilket hon gjort sedan 1981 med några uppehåll. Hon är utbildad till socionom vilket hon även har en master i.

Malin är 56 år och arbetar som frivårdsinspektör med inriktning mot ungdomar och är utbildad till jurist. Hon har arbetat som frivårdsinspektör i ca 12 år.

4.4 Tillförlitlighet kvalitativa studier

Reliabilitet

Även då begreppet reliabilitet används mestadels i kvantitativa studier, har de även blivit ett använt begrepp i kvalitativa studier. Att studien skulle kunna reproduceras utan att få ett förändrat resultat och att man kan lita på att undersökningens resultat är tillförlitligt (Bryman, 2002:43). För att förklara reliabilitet inom kvalitativ forskning kan man använda sig av, enligt LeCompte & Goetz, två olika begrepp, extern reliabilitet och intern reliabilitet. Extern reliabilitet "...står för den utsträckning i vilken en undersökning kan upprepas" (ur Bryman, 2002:257). Författarna menar också att detta dock är väldigt svårt att uppnå då man inte kan stanna upp en social miljö. För att göra ett försök på replikering krävs det att den nya forskaren går in i en liknande roll som den tidigare forskaren haft. Med intern reliabilitet menas att man som flera forskare kommer överens om hur de ska tolka vad de ser och hör. Men eftersom jag är själv som forskare är detta ett automatiskt skeende (Ibid).

Som Bryman (2002:86) skriver handlar reliabilitet om stabilitet och om studien håller över tid, det handlar om att respondenterna ska kunna intervjuas två gånger och empirin skulle bli likartad. Eftersom personutredningar sker utifrån en mall finns en viss stabilitet. Dock har utredarna i sig ett eget sätt att arbeta, egna tankar och egna åsikter som kan förändra utredningen. Som i sin tur avspeglas i intervjuerna i denna studie. För att öka reliabiliteten i min studie redogör jag min arbetsprocess i denna skrift (Bryman, 2002:261).

LeCompte och Goetz förklarar reliabilitet inom kvalitativ forskning genom två olika begrepp extern reliabilitet och intern reliabilitet. Extern reliabilitet "... står för den utsträckning i vilken en undersökning kan upprepas" (Bryman, 2002:257). Författarna menar även att detta dock är väldigt svårt att uppnå då man inte kan

stanna upp en social miljö. För att göra ett försök på replikering krävs det att andra forskare ska kunna gå in i en liknande roll som den tidigare forskaren haft. Med intern reliabilitet menas att flera forskare kommer överens om hur de ska tolka vad de ser och hör i undersökningen. Om det bara är en forskare sker detta automatiskt (Bryman, 2002:257).

Validitet

Även inom validitet menar LeCompte och Goetz (Bryman, 2002:257) att det finns liknande begrepp, intern validitet och extern validitet. Intern validitet är då den insamlade empirin stämmer överens med den teoretiska utgångspunkten. Detta kan ses som en styrka inom den kvalitativa forskningen eftersom den långvariga kontakten med fältet ökar möjligheten för forskaren att koppla samman observation med begrepp. Extern validitet handlar om möjligheten att flytta resultaten till en annan social miljö eller situation. Detta är dock en begränsning inom kvalitativ forskning då metoden eller dennes begränsade urval gör det svårt att passa in i andra situationer (ibid, 2002: 257-258). Då det blivit uppenbart för mig under studiens gång att makt förekommer inom personutredningsprocessen ser jag att det finns en intern validitet. Dock påstår jag inte att all min empiri passar in under teorin makt. När intervjuer genomförs samlas också in så mycket annan information som också skulle läsas av med andra teoretiska idéer. Men att passa in mina resultat i en helt annan social miljö kan vara svårt om miljön i sig inte handlar om bedömningar som i detta fall osv.

4.5 Vinjett

En vinjett är en kort historia som används i forskarsammanhang för att t.ex. få fram kunskaper om intervjupersonens värderingar eller handlingsval (Egelund, 2008:136-137). Vinjetten presenteras för respondenten och efterföljs av några frågor gällande bedömningen av den. Ibland följs vinjetten upp av kvalitativa moment, exempelvis gruppintervjuer (Ibid). För att öka svarsfrekvensen använder jag mig av semi-strukturerade intervjuer (se nedan) där vinjetten ingår som en avslutande del med efterföljande frågor kring den. Vinjetten har jag använt för att samla in en personutredares bedömningar kring ett klientfall samt vilken handling som bedömningen skulle tänkas efterföljas av. Vinjetter ska vara så realistiska som möjligt och skapade med ett verkligt fall som mall då det är positivt för den som intervjuar om respondenten börjar associera till verkliga fall. Dock är det

viktigt att understryka att respondenten endast får använda sig av den informationen som finns i vinjetten då alla respondenter ska ha del av samma information (Egelund, 2008:145-149). Dock finns en risk i och med att respondenterna tar med sina egna erfarenheter i sin tolkning. En vinjett är en kort berättelse som ska vara realistisk men trots detta anser professionella att en vinjett ofta inte innefattar det som behövs för att ta ställning (Ibid). Om intervjupersonerna använde sig av egna erfarenheter eller inte i min studie är svårt att veta då ingen av dem berättade det.

4.6 Intervju

Jag har använt mig av en semistrukturerad intervjuteknik. Under intervjutillfället kan man använda sig av fasta- samt öppna frågor, i en kvalitativ intervju får man chansen att kasta frågorna i en annan ordningsföljd än i sin intervjuguide och även anpassa frågorna till situationen (Ahrne & Svensson, 2011:40). I en semistrukturerad intervju har intervjuaren några teman som intervjun kommer att utgå ifrån. Detta göra att intervjupersonen kan svara någorlunda fritt på frågorna. Vidare finns det utrymme för att ställa frågor som kommer upp under intervjun som inte finns med i intervjuguiden. Vid en semistrukturerad intervju krävs heller ingen ordning för frågorna att ställas i (Bryman, 2002:301).

Intervjupersonerna kan berätta hur de gör saker i praktiken och vilka rutiner de har. Och som Ahrne & Svensson (2011:56) skriver ”intervjuer är på många sätt ett oslagbart verktyg” då man kan samla in information om språkbruk, emotionella uttryck och andra mänskliga faktorer. Det finns alltså möjlighet att få information om hur just denna person ser på just detta problem och vilken typ av språk samt fraser den använder när den beskriver fenomenet (Ibid).

En begränsning som finns hos intervjuer är att fenomenet bara ses ur den intervjupersons synvinkel och just därför kan intervjun behöva kompletteras med andra metoder som i min studie med fallbeskrivning, vinjett. En kritik gällande intervjuer är att jag som intervjuare inte riktigt kan lita på att intervjupersonen praktiskt gör som den återberättar, praktiken kan alltså se annorlunda ut. ”När jag talar om mig själv i en viss situation får jag även möjlighet att välja sätt att presentera mig på, det vill säga skapa min identitet”

(Ahrne & Svensson, 2011: 56-57). I detta fall tror jag att intervjupersonerna tänkte noggrant på vad de sa innan de sa det. Dels för att Kerstin Svensson nyligen gjort en undersökning av kriminalvården men också för att jag själv anser att det är lätt att säga vad man ska göra i tron om att man faktiskt gör så. I praktiken i det verkliga skeendet är det inte lika lätt att se sina egna missar.

4.7 Intervju och vinjettbearbetning

Som Ahrne & Svensson (2011:194-197) skriver handlar analys av kvalitativt material om att sortera, att reducera och att argumentera. Med sortera menas att som undersökare måste se till att med hjälp av teorin skapa en slags ordning i all insamlad empiri. Med reducera menas fokusera och ta fram det material som man helst vill uppmärksamma och med att argumentera menas att göra sig hörd bland andra forskare, att med hjälp av empirin kunna argumentera för sin tes. Ahrne och Svensson (2011:188) menar att teorier är något man kan använda sig av för att analysera sin empiri. Den kan bidra med ett nytt sätt att se på ett fenomen.

Stor del av analysen är kodning. När jag kodade mitt material så sorterade jag det i olika kategorier eller begrepp men också utifrån teoretiska begrepp (Jönson, 2010:56). Jag har valt att använda mig av ett, som Jönson (2010:56) beskriver, ”manuellt” kodningssystem. Jag har skrivit ut mina intervjuer och svar på fallfrågor i text och sedan till att börja med sorterat det utifrån svar på mina frågor. Vidare har jag valt att sortera materialet utifrån olika kategorier som, förarbete (utbildning, träff med klient insamling av information osv), under skrivandet (mallar, ordval och uppbyggnad) och efter (Vem kontrollerar materialet? Vad händer med utredningen när den är skriven osv). Efter detta har jag valt att lägga till mina teoretiska begrepp och kodat vidare efter dessa (ibid 2010:57). Som Bryman (2002:185-387) finns det inga rätta metoder när det handlar om kodning av material dock menar han att kodning av material kan göra att materialet tappar sin kontext. Att det personer säger i intervjuer tappar sitt sociala sammanhang vilket är viktigt att ha i åtanke när man kodar ett material. När jag har kodat mitt material har jag haft detta i åtanke och har på så vis lyckats behålla så mycket som möjligt av de sociala sammanhangen. Vidare har jag också i den slutgiltiga texten försökt att återberätta sammanhanget för att även läsaren ska kunna förstå kontexten.

4.8 Etiska överväganden

”Etisk reflektion är en oundgänglig del av planering och genomförande av ett forskningsprojekt” (Andersson och Swärd, 2008:247). När man ska göra om intervju till en text finns det många frågor att fundera över. Exempelvis vad är viktig information? Ska man ta fram verksamheten i sig eller ska man ta fram dolda saker i verksamheten som makt eller förtryck? Det är viktigt att under hela processen vara självkritisk, tar jag fram det som verkligheten är eller tvingar jag fram en problematik? (Andersson och Swärd, 2008:247).

När man utför ett forskningsprojekt är det viktigt att ge information om studien så att intervjupersonen vet vad det är de deltar i. Personerna ska själva kunna ta ställning till om de vill delta i undersökningen eller ej. De ska också få veta att de kan dra sig ur precis när de vill. Intervjupersonerna i min studie kommer inte att anonymiseras med namn, arbetsplats, stad och data som exempelvis inspelningar kommer att förstöras när undersökningen är genomförd och godkänd (Bryman, 2002:440-441). Det är också viktigt att i sin undersökning reflektera över språket och hur man framställer människor, speciellt eftersom det är undersökaren som har kontroll över hur personer bli benämnda och kategoriserade (Meeuwisse & Swärd, 2008:242). Eftersom det finns så många olika benämningar på den intervjuade som kan spegla en ojämn maktfördelning så har jag valt att använda mig av benämningen intervjuperson vilket för mig är en väldigt neutral benämning (Ahrne & Svensson, 2011:48).

När man ska göra en intervju finns det mycket att fundera över. Ska intervjun spelas in? Ska man ta anteckningar? Att anteckna eller skriva själv kan skapa problem, som exempelvis att personen själv läser in sina egna åsikter eller funderingar istället för att skriva intervjupersonens reella utsaga. Men om man får samtycke till en inspelning av intervjun kan man skydda både intervjupersonen och intervjuaren (Ahrne & Svensson, 2011:52-53). Under mina intervjuer har jag valt att ta med mig papper och penna för att under intervjun kunna skriva ner vidare frågor eller liknande. Dock har jag valt att använda (med samtycke) mig av min mobiltelefon som inspelningsapparat. Vidare har intervjuerna lagrats på min dator och raderats från mobiltelefonen för att minimera risken att andra kan lyssna på intervjuerna.

En förförståelse jag har är att utredarna kommer att bedöma fallet, vinjetten, olika. Detta är något jag hela tiden måste ha i åtanke när uppsatsen skrivs och när undersökningen görs, då det annars kan sluta med att jag inte har något att skriva om, om det visar sig att fallet bedöms på samma sätt. Om jag har det i åtanke kan jag korrigera mig själv och styra tillbaka mig till ett neutralt läge. Vidare har jag under hela processen funderat över vilken makt dessa utredare har över den utredde. Det som skrivs i dessa personutredningar är oftast det domaren går efter. Även detta har jag fått medvetandegöra för att inte färga min undersökning.

5. Analys/ Resultat

I detta kapitel kommer jag med hjälp av några rubriker att presentera min empiri tillsammans med min teori och tidigare forskning, alltså min analys. Jag kommer att börja analysera intervjupersonernas utsagor källande varför personutredningar görs. Vidare kommer jag att analysera det som jag anser är centrala faktorer som intervjupersonerna ofta återkommer till under intervjuerna. Del av dessa centrala faktorer är, sann bild, medvetenhet och svårigheter och goda sociala omständigheter, alltså språk. Efter detta kommer jag att avsluta med att analysera utredarnas utsagor gällande personutredningens inverkan på den slutgiltiga påföljden.

5.1 Varför görs personutredningar?

Alla intervjupersoner beskrev i intervjuerna att det fanns en orsak med personutredningarna. Dock beskrev de olika mål med utredningen. Tre av intervjupersonerna menar att utredningen görs dels för att underlätta för rätten men också för att klienten ska få en rättvis bedömning exempel på detta är Johanna i citaten nedan.

Det gör ju vi för tingsrättens skull, för att dom begär det, dom kräver det, vi ska leverera en för att dom ska välja påföljd (Johanna).

Intressant är att de två intervjupersonerna Anna och Malin som arbetar med ungdomar trycker båda på att det också handlar om att framhäva den unges tankar och åsikter, individen och kriminaliteten som ska vara i fokus. Intervjuperson

Anna som menar att ett yttrande skall göras så fort den unge delges misstanke för brott. Även Nina menar att om en person delges misstanke för brott kommer en personutredning att begäras. I en personutredning finns så många andra delar än bara ett förslag, en bedömning, ett underlag till påföljd som är del i det egentliga målet. Varje del i personutredningen görs för att sedan kunna styrka påföljdsvalet och för att den utredde skall få en passande dom (Kriminalvården, 2013).

... skillnaden i påföljd är ju, kan man säga, det är ju att vi ska sortera ut om det finns ett stöd eller ett hjälpbehov och vi ska bedöma risken för återfall och eventuellt vilka påverkans program eller aktiviteter eller vad det är som kan föra ut ur kriminaliteten. För att vår uppgift sen är att... Ja, alltså förebygga återfall, kriminalitet helt enkelt, är ju vår uppgift. Men tingsrätten vill ju då veta... om, om man hårdrar det så är det så, om du liksom varit och hämtat knark i jätte mängder och inte använder det själv utan går ute på skolorna och säljer... Så... anser man ju att du ska ha ett mycket tyngre straff än om du gör det för att finansiera ditt eget missbruk... (Johanna).

Enligt Kriminalvården (2013) är syftet med utredningen att utreda om det finns ett hjälpbehov (kontraktsvård), risk för återfall eller om klienten är passande för samhällstjänst. Med hjälp av detta kan man tolka det som att Johanna berättar på följande sätt. Om personen hämtat knarket för att sälja det vidare kan påföljden mer luta åt fängelse. Om personen dock hämtat knarket för eget bruk kan påföljden mer luta åt ett hjälpbehov, kontraktsvård. Även fast intervjupersonerna uttrycker anledningen till utredningen på olika sätt antyder alla intervjupersoner till att det handlar om att hjälpa rätten att välja en passande påföljd till personen som utreds.

Utifrån ovanstående text kan man dra paralleller till det Franzén (2000:87) skriver om den intentionella makten. Enligt Nationalencyklopedin (2013) betyder ”*Intention- /.../viljeaktens egenskap att vara riktade mot sina mål (i form av avsikter, målsättningar och syften)*”. Den intentionella makten handlar om subjekt som person eller organisation och dess avsikter och mål (Franzén, 2000:87). Intervjupersonerna uttrycker målet med personutredningen på olika sätt som man

kan se i ovanstående text, detta kan vara för att utredaren har en egen avsikt med sin utredning. Men ur alla intervjuer kan man se en antydning till personutredningens organisatoriska avsikt som är att ta fram om det finns hjälpbehov (kontraktsvård), bedöma om det finns en återfallsrisk eller om personen är passande till skyddstillsyn, alltså lämplig för annan påföljd än fängelse.

Utredarens makt är här också en ”produktiv roll” som är del i den relationella makten, den utspelar sig positivt och upprätthåller en av personutredningarnas funktioner som ett hjälpande medel (Franzén, 2000:91). intervjuerna tar fram klienternas behov, tankar och åsikter för att anpassa påföljdsvalet till vad klienten själv behöver. För att kunna stödja klienten behöver utredaren kontroll, men med kontrollen kommer maktutövning. Makten behövs för att få en större inblick i personens liv för att på bästa sätt kunna utforma hjälpen (Svensson, 2001:231).

5.2 Centrala faktorer i utredningsprocessen

5.3 Sann bild:

Som jag har skrivit tidigare är personutredningens syfte att utreda personens sociala situation, om det finns någon risk att återfalla i brott och om en frivårdspåföljd (kontraktsvård, skyddstillsyn, samhällstjänst) vore lämplig om det blir en fallande dom (Kriminalvården, 2013). Del av personens sociala situation kan vara missbruk. Johanna menar att om missbruk verkar vara en stor del av klientens problematik, vill hon återge en så sann beskrivning av missbruket som möjligt.

om det står och väger mellan fängelse eller frivård så måste frivårdspåföljden vara väl ihop skraddad, väl ihop sydd, med innehåll, innehållet för att dom ska välja det istället för fängelse... man måste höra mellan raderna och höra efter vilka frågor jag ska ställa och vilka instrument jag ska använda /.../ Åh... det är svårt att beskriva den fingertoppskänsligheten som liksom behövs, om där är någon som man förstår har väldigt allvarliga alkoholproblem till exempel, eller narkotika, så är det ju inte så smart att fråga om de dricker en eller två glas öl om

dagen. Utan hur många som, dricker du fem flaskor så vågar man säga att ja det är fyra... (Johanna).

Under intervjun antyder Johanna också vid många tillfällen att om frågorna inte är rätt anpassade kan det hända att man inte får några sanna svar eller svar alls. Johanna påvisar alltså att det handlar om att fråga ”rätt” frågor för att få ”rätt” svar genom att säga att det handlar om att vara tränad i att ställa rätt frågor. Om jag tolkar Johanna rätt menar hon att man måste höra mellan raderna om det skulle kunna finnas en missbruksproblematik. Detta för att kunna anpassa utredningen till att exempelvis utreda omfattningen av missbruket för att sedan kunna ”skraddarsy” en passande frivårdspåföljd. Detta kan tolkas på fler sett. Å ena sidan att man att målet är att denna klient ska få ”rätt” hjälp. Därför läggs vikten vid att hitta ett kanske dolt missbruk och utreda det vidare.

Även här kan man dra paralleller till den intentionella makten. Målet är att klienten ska få ”rätt” hjälp, därför läggs kraften vid att så sanningsenligt som möjligt utreda problematiken (Franzén, 2000:87). Makten som frivården har är mindre synlig än fängelsets då den är maskerad av vårdande handlingar. Frivården har ett löfte om ett bättre liv om du bara lyssnar och gör som de säger (Svensson, 2001:230). Å andra sidan kan man se det som Svensson (2001:233) beskriver, att en individualiserad utredning också kan vara kontrollerande. Klienten har svårare att jämföra sitt beslut med någon annans, som i sin tur gör att det är svårare att se om man blivit rätt bedömd eller inte. Alla intervjupersonerna berättar att de själva blivit delegerade att skriva under sin egen personutredning, utredningen blir alltså ”beställd” men inte kontrollerad att den är korrekt gjord.

Intervjupersonerna beskriver att när man får en kallelse till kriminalvården har man valet att strunta i att gå dit. Även fast personen inte kommer till frivården för att göra utredningen görs ändå en ”utredning”. Som baseras på tidigare information och information från andra myndigheter. Johan beskriver detta såhär:

... sen skickar man iväg en kallelse då så får man se om dom dyker upp, gör dom det så sitter vi här i ett möte och gör dom inte det så ska vi ju skicka en, en kallelse till enligt våra föreskrifter och om dom inte dyker

upp då eller inte hör av sig då får vi skriva utredningen bara på de uppgifterna som vi har. Antingen om de har varit aktuella tidigare, om vi har gamla journalanteckningar eller gamla domar att gå på och sen det vi får in från socialtjänsten och försäkringskassan och kronofogden. Nä men sen då, så sätter man sig och skriver och när man har skrivit färdigt så expiderar man det, skickar iväg det till domstolen och sen är man färdig, som sagt.

Man kan här säga att klienten utövar motstånd vilket är som Franzén (2000:91) beskriver något som myndigheter inte vill. Även Foucault (2008:92) pratar om motståndet och menar att motståndet finns där det finns makt. Motståndet utövas här inte genom att ”tiga” (Ibid) utan genom att helt enkelt inte infinna sig. I Franzéns (2000:91) teori om relationell makt skriver han om makt och frihet. Han menar att makten kan begränsa frihet men också främja frihet. Klienten har frihet i att göra valet att inte dyka upp men friheten begränsas i att utredningen måste göras i vilket fall. Utredningen baseras då bara på tidigare information eller information från andra myndigheter och inte på vad klienten själv tillför i form av eget berättande eller referenser. Man utövar makt, gör motstånd, maktrelationer raderas och nya byggs upp (Franzén, 2000:92).

5.4 Medvetenhet och svårigheter:

Det finns en viss medvetenhet hos intervjupersonerna om svårigheter kring utredningarna. Del av detta är en medvetenhet att skydda klienten. Samtliga intervjupersoner kommer in på att man i en utredning kan få väldigt mycket information om klientens liv och berättar att det därför är bra om man hinner ”kommunicera” utredningen innan den skickas in. Detta för att klienten själv ska kunna avgöra om informationen som skrivits in är rätt och för att klienterna ska kunna få en möjlighet att tillägga information eller önska att ta bort information. Två av intervjupersonerna pratar om att personutredningen blir en offentlig handling och samtliga intervjupersoner kommer in på att personutredningar är problematiska eller till och med oetiska. Detta för att man får så mycket information om en klient som sedan i skriven form kan sätta spår i människan (en intervjuperson nämnde detta i samband stämplingsteorin) och kan också läsas av vem som helst. Anna menar att man därför måste begränsa informationen i

utredningen för att skydda klienten. Hon berättar att det är mycket viktigt att på något vis försöka avgöra om informationen är viktig i rättsligt syfte eller om man har med informationen för att den finns tillgänglig.

... jag tänker jätte jätte mycket på vad jag skriver, hur kan detta slå tillbaks, vad är egentligen lämpligt att ta med. Så att det är inte så att jag bara skriver ner någonting och skickar iväg utan jag tänker jätte mycket det gör jag. För jag vet också att detta kan läsas högt och jag vet också att ungdomarna dom är inte sjysta mot varandra och hur sjyst hade det vart om ett ungdomskontrakt hade florerat på Facebook? (Anna).

Den intentionella makten, som jag har skrivit tidigare, syftar till att ett subjekt har ett mål eller en avsikt men den intentinella makten handlar också om styrka, utan styrka blir avsikten verkningslös (Franzén, 2000:87). Styrkan som finns bakom Anna är för det första en delegering att skriva under sin egen utredning men också en myndighet. I detta fall är Annas intention att skydda klienten i det offentliga rummet. Därför kan hon som personutredare välja vad hon anser är relevant information för utredningens syfte och inte.

Som Franzén (2000:90) skriver (i den relationella makten) finns det redan en ”ojämn maktrelation” mellan socialsekreterare och klient, detta för att det redan är klargjort att klienten behöver hjälp även fast den själv kanske inte anser att så är fallet. Tre av intervjupersonerna visar på en medvetenhet av den ojämna maktrelationen. Johanna menar att man skickar ut en kallelse ”och man försöker berätta att det är till din fördel att du kommer hit” Johanna berättar vidare att hon är medveten om och har respekt för att det är en ”speciell situation /.../ en otäck upplevelse”.

Jag är faktiskt förvånad över att människor kommer hit, dom får hem en broschyr där det står att sekretessen bryts, det här är en offentlig handling i domstolen, hur mycket man berättar. Jag är helt perplex egentligen för hur mycket man berättar, jag känner själv att jag vet inte om jag skulle vilja göra det, asså ja, integriteten. Dels vill man ha upprättelse och vill förklara hur de här har gått till och få en skön känsla i det, men att det sen kan

användas emot en (Johanna).

Även Johan berättar att han tycker det är ”fantastiskt” att människor kommer dit och även fast de aldrig har träffat honom eller varit på kriminalvården förut så svarar dom på hans ”rätt så känsliga frågor”. Johanna menar att en klient som är van vid systemet har inte så svårt för mötet medan en ovan person som aldrig varit i systemet tidigare kan tycka situationen är väldigt svår.

Vissa känner, tycker att dom har fått straffet innan dom har blivit dömda för att dom är så oroliga” (Johanna).

Som jag skrivit tidigare menar Franzén (2000:91) att makt både begränsar frihet och främjar frihet. Som intervjupersonerna berättar kommer man till frivården för utredning när man är misstänkt för brott. Utredningen görs och det slutgiltiga skrivna resultatet läses upp i rätten. I domstolen kommer personen antingen bli frikänd eller dömd. Men frivården står för påföljd i frihet (Kriminalvården, 1013) vilket inte betyder att man är fri, utan det är en begränsad frihet. Syftet med personutredningen är att hjälpa rätten att välja påföljd om det skulle bli en fällande dom (Ibid). Man kan alltså tänka sig att det är till klientens fördel att komma till utredningstillfället då man tillsammans med personutredaren kan se om man är lämplig eller ej för en påföljd i frihet om dom skulle förefalla. Även fast det finns klara strukturer i relationen mellan klient och utredare kretsar Frivården kring klienten vilket också göra att klienten kan välja att göra motstånd. Det handlar om utredarens förmåga att styra klienten till att anpassa sig till makten och välja en position (Svensson, 2001:230.231). Makten i mötet är vad Franzén (2000:92) skulle beskriva som rörlig.

5.5 ”GSO” Goda sociala omständigheter

Alla intervjupersoner utom Anna menar att de använder sig av uttryck som detta eller andra uttryck som är snarlika. Nina berättar att hon använder uttrycket och som jag tolkar det i intervjun är uttrycket del i formuläret, under rubriken ”ordnade sociala omständigheter” skriver hon ”förefaller” eller ”förefaller inte” beroende på vad hon fått fram i sin utredning. Johan använder också uttrycket, detta är vad uttrycket betyder för honom:

Jag tänker att det är om man har ett ordnat boende, ordnad sysselsättning och inget så att säga missbruk och en ordnad familjesituation.

Vidare berättar både intervjuperson 4 och 5 att de förklarar vad de menar när de använder uttrycket. De båda pratar om att uttrycket är svårtolkat och att man därför måste förklara i sin text vad man menar med det.

För vad menar vi med det? (Johanna).

Bondeson (2004:97-98) menar att uttrycke inte bara är generaliserande utan också tolkningsbart. Hon menar att de respondenter som i hennes undersökning använder sig av uttrycket beskriver det på olika sätt. Bondeson skriver också enligt hennes undersökning verkar det mesta dels vara domaren som använder sig av det standardiserade uttrycket då utredaren kanske inte uttrycker sig lika "stereotyp" i sitt slutgiltiga yttrande. Enligt mina intervjuer använder fyra av fem intervjupersoner uttrycket. Med detta menar jag inte att man med den informationen kan generalisera och säga att utredare faktiskt använder uttrycket och inte bara domare. Det är snarare bara ett påvisat mönster.

Enligt Bondesons (2004:97-98) undersökning menar rättens ordförande att om en person har "socialt ordnade förhållanden" finns inget övervakningsbehov. Vilket gör att klientens sociala förhållanden utgör en del i gränsen mellan villkorlig dom och skyddstillsyn och därför menar författaren att tolkningen "ordnade" eller "oordnade" förhållanden relevant. "Diskursen upprättar en föreställning som lika gärna kan kallas för en fördom (ett förgivettagande)" (Franzén, 2000:96). Diskursen "ordnade" eller "oordnade" är så kallade vinnar- och förlorardiskurser som upprättar fördomar vilket sker automatiskt. I och med att detta sker automatiskt är det inte lätt att ifrågasätta vilket påvisar vilken makt den egentligen har (Franzén, 2000:96-97). Personutredare anser att språket är viktigt i en utredning, att ha ett tydligt skriftspråk och en tydlig argumentation för att på rätt sätt få fram sitt budskap (Svensson och Persson, 2011a:33-34). Som Koch (1990:67) skriver så har språket makten att lura våra medmänniskor. Så beroende på hur vi lägger fram saker och vilka ord vi då använder så kan vi bestämma hur

denne ska tolka det jag sagt eller skrivit. Detta påvisar även Bondeson (2004:97-98) genom att skriva, att ett så brett uttryck som ”goda sociala omständigheter” är ett begrepp som tolkas lika från både domares och utredares sida. Det mer handlar om att vilja kategorisera eller inte.

Det finns en lag i Sverige som säger att myndighetsspråk ska vara förenklat, det ska inte vara här vid lag och såna här tjugiga. Men domstolarna vill ändå det lite grann. Det blir ett litet mittemellanspråk för att vi... alltså min inställning är att yttrandet är klientens, inte bedömningen då men det andra då som han eller hon har berättat för mig i yttrandet är hans eller hennes. Bedömningen är min då. Då ska jag beskriva det för rätten med lite tjugigare sätt men det ska också vara så att den personen som det handlar om fattar precis vad jag menar. Då blir ju det ett lite striktare språk, det blir ju inte talspråk (Nina).

5.6 Personutredningens inverkan

Frivårdens struktur och arbete kretsar kring klienten, de fungerar som ett kontrollerande stöd. Men utan kontrollen kan inte stödet ges då kontrollen behövs för att kunna samla in informationen om en klient för att på bästa sätt kunna utforma stödet (Svensson, 2001:231). Personutredarens jobb är alltså att med kontroll ta fram information och ”skräddarsy” (som Johanna kallar det) ett påföljdsförslag för att, när dom förefaller, kunna stödja klienten i frihet. Strukturen i den Strukturella makten handlar om ett avtalat förhållande mellan två eller flera parter. Den handlar också om över och underordnad (Franzén, 2000:87). En klient till en personutredare är klient även fast den själv kanske inte vill vara det. Detta då rätten bestämt att en utredning ska göras av personen. Klienten kan där av tolkas vara i en underordnad maktposition. Men det är inte bara klienten som hamnar i en underordnad maktposition. Även personutredaren gör det, tre intervjupersoner berättar att man ibland undrar om domstolen ens har läst utredningen:

...dom måste ju inte alls bry sig om det vi skriver (Johan)

Del av detta är alltså att hur personutredningen än er framställt eller skriven så har

domstolen tolkningsföreträdare, det är de som bestämmer när en personutredning ska utföras och sedan hur den ska användas (Svensson & Persson, 2011b:32).

Svensson och Persson (2011b:19) menar att så länge brottet inte har ett högt straffvärde eller är ett artbrott så följer ofta domstolen utredningens argument när det handlar om missbruksproblematik. Alla intervjupersoner berättar att domstolen oftast väljer samma påföljd som utredaren har förslagit, att det är sällan en annan påföljd blir utdömd.

Men PU't är alltså... Det har tyngd, det har tyngd och försvarsadvokaterna oftast är det PU't dom läser igenom, tjoff, och så träffar dom 10 minuter innan rättegångsförhandlingarna och såhär och åklagaren tittar också på det och är det väl motiverat, påföljdsförslaget, så tingsrätten kan läsa det, åklagaren kan läsa det och försvarsadvokaten kan läsa det då är det sällan som åklagaren tycker annorlunda (Malin).

När man tittar på Svensson och Perssons (2011b:60-61) undersökning kan man se att det är konsensus mellan utredarnas förslag på dom och den slutliga domen. Enligt författarna måste förslaget ändå vara väl underbyggt för att inte avvisas i rätten. Tata med fleras (2008:841) resultat menar också att även fast själva personutredningen är bra gjort kan allt falla på själva påföljdsförslaget. Om påföljdsförslaget anses dåligt eller opassande så kan många domare strunta i att läsa resten av utredningen. Vidare menar Tata med flera (2008:844-847) misstolkningar eller missar mellan domare och utredare kan ske och menar att domarna ibland misstolkar utredningarna, att de ibland hoppar över eller lägger vikt på andra saker än utredaren själv. Johanna berättar att hon arbetet med personutredningar ett tid och har med tiden fått veta att rätten oftast läser sammanfattningen och menar att hon därför lägger lite extra krut på den.

6. Avslutande diskussion

Jag har i denna undersökning analyserat personutredares utsagor kring utredningsprocessen med hjälp av Franzéns maktteori. Många intressanta saker har framkommit och en viktig slutsats jag vill dra är att personutredningarna inte

kontrolleras av någon annan än utredaren och klienten själv. Utredningen går sedan vidare till domstolen som gör den offentlig, alltså tillgänglig för alla att läsa. Det är alltså bara personutredaren och klienten själv som avgör om denna information kan skada klienten i sitt sociala liv och vad händer i de fall där utredningen inte hinner ändras efter kommunikering? Eller i de fall där en kommunikering inte är möjlig? Personutredningen kommer ändå att offentliggöras, men vem tar skulden om en persons sociala liv drabbas av innehållet? Det är domstolen som begär utredningen, men det är en personutredare som skriver texten fast i slutändan är det domstolen igen som offentliggör personutredningen.

Vidare finner jag det väldigt intressant att både personutredare och domstol använder sig av breda uttalanden som ”ordnade/goda sociala omständigheter” eller ”oordnade sociala omständigheter”. Både enligt Bondeson (2004) och min egen undersökning (fyra av fem använder uttrycket ur min undersökning) beskriver personutredarna uttrycken olika vilket tyder på att uttrycken tolkas olika från person till person. ”Målet är att komma fram till en så riktig beskrivning som möjligt” (Kriminalvården, 2013). Om man då inte beskriver vad man själv som utredare tycker att uttrycket står för, blir det då en sann bild? Vidare verkar det som att personutredarna anpassar sin information till vad domstolen vill ha och till hur de vill att domstolen ska tolka informationen. Alltså att de trycker på det som de vill att domstolen ska döma till. Ger det då en sann bild av klienten eller ger det helt enkelt en sann bild av vad utredaren vill med klientens påföljd?

Något som jag anser är väldigt positivt är att utredarna själva vet vilken makt de har som utredare och försöker anpassa sig efter den. Dels ligger medvetandet i att det är en obehaglig situation. Att en klient ska berätta om hela sitt liv och denna information ska sedan utformas till något som alla kan få läsa. De försöker då genom att tänka på vad de skriver i utredningen på något sätt förstå klientens utsatta situation och rätta sig efter den på bästa möjliga sätt.

Personutredarna i min undersökning berättar alla att utredningen har en stor inverkan i påföljdsvalet. Detta då de beskriver att det är sällan som en annan påföljd än förslaget på påföljd som väljs. Som Johanna berättar så är hon väl

medveten om att domaren ofta bara läser sammanfattningen vilket gör att hon lägger mer krut på den. Men vad skulle då hända om klienten får en personutredare som inte är medveten om detta? Makten en personutredare är alltså enligt mig helatiden central i allt de gör. Personutredaren sitter på kunskapen och som Foucault (2008) skriver är kunskap och makt sammanlänkade. Utan kunskap kan man inte utöva makt och makten är överksam om den inte innehåller kunskap.

6.1 Fortsatt forskning

Det vore intressant att gå djupare in i ämnet personutredningar i brottmål då det finns så många olika delar inom ämnet. Jag skulle speciellt finna det intressant att gå djupare in i ämnet återfallsrisk. Speciellt eftersom Bondeson (2004) menar att hennes intervjupersoner inte riktigt ville svara på hur de faktiskt bedömer återfallsrisken. Hur kan man egentligen bedöma att en person riskerar att återfalla i brottslighet eller missbruk? Är det verkligen möjligt att avläsa den mänskliga faktorn på ett sådant sätt?

7.Referenser

7.1 Litteratur

Ahrne, G, & Svensson, P 2011, *Handbok I Kvalitativa Metoder / Ahrne ... ; Göran Ahrne & Peter Svensson (Red.)*, n.p.: Malmö : Liber, 2011 (Egypten)

Andersson, Gunvor och Swärd, Hans ur Meeuwisse, A, Swärd, H, Eliasson-Lappalainen, R, & Jacobsson, K 2008, *Forskningsmetodik För Socialvetare / Under Redaktion Av Anna Meeuwisse, Hans Swärd, Rosmari Eliasson-Lappalainen, Katarina Jacobsson*, n.p.: Stockholm : Natur & kultur, 2008 (Finland)

Bryman, A, & Nilsson, B 2002, *Samhällsvetenskapliga Metoder / Alan Bryman ; Översättning: Björn Nilsson ; [Fackgranskning Under Ledning Av Kjell Granström]*, n.p.: Malmö : Liber ekonomi, 2002 (Trelleborg : Berling Skog)

Egelund, Tina ur Meeuwisse, A, Swärd, H, Eliasson-Lappalainen, R, & Jacobsson, K 2008, *Forskningsmetodik För Socialvetare / Under Redaktion Av Anna Meeuwisse, Hans Swärd, Rosmari Eliasson-Lappalainen, Katarina Jacobsson*, n.p.: Stockholm : Natur & kultur, 2008 (Finland)

Foucault ur Nilsson, Roddy (2008). *Foucault: en introduktion*. Malmö: Égalité

Franzén, Mats ur Goldberg, T 2000, *Samhällsproblem / Ted Goldberg (Red.)*, n.p.: Lund : Studentlitteratur, 2000 ; (Lund : Studentlitteratur)

Jönson, Håkan (2010). *Sociala problem som perspektiv: en ansats för forskning & socialt arbete*. 1. uppl. Malmö: Liber

Koch, Wolfgang ur Bergh, B, & Teleman, U 1990, *Språkets Makt / Birger Bergh & Ulf Teleman (Red.)*, n.p.: Lund : Lund Univ. Press, 1990 ; (Lund : Studentlitteratur)

Levin, Claes ur Meeuwisse, A, Swärd, H, Eliasson-Lappalainen, R, & Jacobsson,

K 2008, *Forskningsmetodik För Socialvetare / Under Redaktion Av Anna Meeuwisse, Hans Swärd, Rosmari Eliasson-Lappalainen, Katarina Jacobsson*, n.p.: Stockholm : Natur & kultur, 2008 (Finland)

7.2 Artiklar

Cyrus Tata *, Nicola Burns , Simon Halliday , Neil Hutton and Fergus McNeill: *Assisting and advising the decision processes, The Pursuit of ' Quality ' in Pre-Sentence Reports* *BRIT. J. CRIMINOL.* (2008) **48**, 835–855

Johnsson, Eva & Svensson, Kerstin (2006). *Omedelbart samarbete: en rapport om polisens handlingsutrymme vid handräddning enligt LVU och LVM*. Växjö: Växjö universitet, Institutionen för vårdvetenskap och socialt arbete

Svensson, K, & Persson, A 2011, *Personutredningar : Organisation, Profession Och (Risk)Bedömning / Kerstin Svensson, Anders Persson*, n.p.: Norrköping : Utvecklingsenheten, Kriminalvården, 2011

Svensson, K & Person, A 2011, *Påföljdsförslag och påföljdsval: Samstämmighet och variation mellan personutredning och domskäl / Kerstin Svensson, Anders Persson*, n.p.: Norrköping : Utvecklingsenheten, Kriminalvården, 2011

Svensson, K 2001, *I Stället För Fängelse? : En Studie Av Vårdande Makt, Straff Och Socialt Arbete I Frivård / Kerstin Svensson*, n.p.: Lund : Socialhögsk., Univ., 2001 ; (Lund : KFS)

Wandall, RH 2010, 'Resisting risk assessment?', *Punishment & Society*, 12, 3, pp. 329-347

Examensarbete

Bondeson, Magdalena (2004) *Betydelsen av personutredning och yttrande i brottmål vid straffmätning och påföljdsval. Individualprevention enligt proportionalitetsprincipen*. Uppsats. Lund: Lunds universitet, Juridiska fakulteten

7.3 Internetkällor

Domstolshandverket, Sveriges domstolar, handbok "brottmål" nr 5

”personutredning” (elektronisk) www.dvhandbok.domstol.se (2012-07-11)

Nationalencyklopedin, *Personutredning* (elektronisk)

http://www.ne.se/personutredning?i_h_word=personutredningar (2013-08-01)

Nationalencyklopedin, *Intention* (elektronisk)

<http://www.ne.se/lang/intention> (2013-09-01)

Kriminalvårdens officiella hemsida, *Om Frivård* (elektronisk)

<http://www.kvv.se/sv/Frivard/Om-frivard/> (2013-07-29)

8. Bilagor (ABC)

8.1 A

Intervjuguide

Namn:

Ålder:

Position i organisationen:

Tid i yrket:

Utbildning/utbildningar:

När C-uppsatsen är godkänd kommer materialet att förstöras.

Personuppgifter och arbetsplats kommer att aidentifieras.

Du kan avstå att svara på frågor om du finner dem besvärliga.

Som jag berättat tidigare handlar C-uppsatsen om personutredningar. Deras funktion, fördelar och nackdelar och vad man fokuserar på vid en bedömning.

Bakgrunds fakta

Vill du berätta lite kort om hur du hamnade här och vilka erfarenheter du har inom arbetet?

Vad är det du gillar med just detta arbete?

Arbetar du med andra saker än personutredningar?

Jobbar du med en specifik åldersgrupp eller är det alla åldrar?

Personutredningar

Kan du berätta lite kort om personutredningar?

Varför görs personutredningar?

Hur görs dom?

Hur ser själva ordningen ut när en personutredning görs?

Var kommer begäran oftast ifrån?

Skickas den direkt till åklagare eller måste den godkännas av någon mer än dig först?

Får du som utredare tillbaka någon form av bekräftelse gällande utredningen?

Vem kan utföra en personutredning?

Krävs det utbildning eller finns några andra kriterier?

Ska man tänka på något speciellt när man utför utredningen?

Tänker du på något speciellt när du gör en utredning?

Vad lägger du ofta vikt vid i utredningen?

Vad är positivt med personutredningar?

Vad är negativt med personutredningar?

I en personutredning, använder du dig av nåt av uttrycken ”goda sociala omständigheter” eller ”socialt ordnade förhållanden”?

Vad menas med uttrycket?

Fall

Här har med mig ett fall som jag tänkte läsa upp för dig.

LÄS!

Hur ser dina första spontana tankar ut kring fallet?

Vad skulle du lägga vikt vid om du skulle bedöma Sander och hans situation?

Hur skulle du bedöma Sander sociala omständigheter eller sociala förhållanden?

Skulle du kunna ge ett exempel på en påföljd?

8.2 B

Fall

Sander 17 år och är född i Sverige. Han bor i ett område i Helsingborg som heter planteringen i en 3 rums lägenhet. Sander bor med sin mamma (Anne 47 år), pappa (Domenic 50 år) och hans två små systrar. Sander tycker att lägenheten är liten och att det är jätte jobbigt att han inte får ha ett eget rum, speciellt eftersom han snart är vuxen nog att flytta hemifrån. Han menar att om han hade haft råd så hade han flyttat för länge sen. Sander berättar att förhållandet mellan han och hans föräldrar är vanligt, ”precis som alla andras”. ”Det är klart att vi bråkar i bland och så, men det gör väl alla”. Han menar dock att han har dålig kontakt med sina systrar då dom inte har något gemensamt mer än att dom bor under samma tag och har samma föräldrar.

Sander berättar att hans pappa är sjukpensionerad och att hans mamma arbetar som undersköterska på ett ålderdomshem. Han berättar också att han har hoppat av gymnasiet då skolan inte gav honom nånting och att det är det bråken oftast handlar om. Mamma Anne tycker att, om Sander inte ska gå i skolan så kan han jobba eller i alla fall söka jobb. Sander lever just nu på sina föräldrar och har alltså ingen egen inkomst. Sanders fysiska hälsa är bra, han har inte vårdats för något annat än kortvariga sjukdomar och en bruten arm.

Sander menar att han har en normal relation till alkohol vilket är ca 8 öl varannan

helg, att han har testat att ”röka braj” några gånger och att han röker cigaretter och snusar ibland. Enligt belastningsregistret har Sander gjort sig skyldig till några småbrott som skadegörelse (graffiti) en gång och snatteri en gång genom åren men han har aldrig varit intagen av kriminalvården eller någon annan vårdinstans. Men han ser själv inte sin brottslighet som ett problem. För tillfället är han misstänkt för misshandel av en 19 årig kille.

8.3 C **Information**

Tack för att du medverkar i min C-uppsats!

Denna C-uppsats kommer endast att användas för C-uppsatssyfte, alltså endast för denna kurs.

Syftet med denna uppsats är att undersöka personutredningar i brottmål, hur de görs, varför de görs och om bedömningen kring ett fall ser likadan ut. I intervjun kommer även ett fall presenteras som jag sedan kommer att fråga några frågor kring.

Att medverka är frivilligt och du kan när du vill avstå eller hoppa över frågor. Inspelningarna kommer endast att höras av mig och eventuellt min handledare. Alla som deltar i undersökningen kommer i uppsatsen att avidentifieras och när uppsatsen är godkänd kommer inspelningar att raderas.

Kontakuppgifter:

Borttagna